

26.5.2023

EOAK/6120/2022

Ratkaisija: Oikeusasiamies Petri Jääskeläinen

Esittelijä: Esittelijäneuvos Jari Pirjola

MAAHANMUUTTOVIRASTON MENETTELY ASIAKIRJAPYYNTÖÖN VASTAAMISESSA MÄÄRÄAJASSA JA VALITUSOSOITUKSEN ANTAMISESSA

1 KANTELU

Asianajaja arvosteli kantelijan asiamiehenä Maahanmuuttovirastoa siitä, että se ei ollut toimittanut asianajajalle hänen pyytämäänsä Maahanmuuttoviraston päätöstä sähköpostitse. Päätös liittyi pian alkavaksi ilmoitettuun oikeudenkäyntiin, johon liittyen syntyi kiireellinen tarve saada kyseinen päätös. Kantelun mukaan:

”Virasto ei kolmesta pyynnöstä huolimatta toimittanut sitä ja tänään 12.10.2022 antamassaan vastauksessa sanoo, ”ettei voi” ja ei ole myöskään tehnyt asianmukaista ja määräajassa päätöstä ja antanut siihen valitusosoitusta, edes nimenomaisesta pyynnöstä.”

Maahanmuuttovirasto on asianajajalle lähettämässään vastauksessa todennut, että se ”ei voi toimittaa päätöstä sähköpostitse ennen kuin päätöksen todisteellinen tiedoksianto on onnistunut”.

2 SELVITYS

Kantelun johdosta hankittiin Maahanmuuttoviraston 16.12.2022 päivätty selvitys. Saadussa selvityksessä todetaan muun muassa seuraavaa:

Hallintolain 54 §:ssä säädetään tiedoksiantovelvollisuudesta. Viranomaisen on annettava tekemänsä päätös tiedoksi asianosaiselle ja muulle tiedossa olevalle, jolla on oikeus hakea siihen oikaisua tai muutosta valittamalla.

Kyseisessä tilanteessa kantelijan asianajaja on pyytänyt Maahanmuuttovirastolta päämiestään koskevaa päätöstä (päätös on tehty perjantaina 16.9.2022) itselleen sähköpostitse, vaikka päätöstä ei oltu vielä siinä vaiheessa annettu todisteellisesti tiedoksi kantelijalle.

Maahanmuuttovirasto on maanantaina 19.9.2022 lähettänyt päätöksen ja valitusosoituksen saantitodistuksella Postin kautta kantelijan asianajajalle hänen toimipaikkansa osoitteeseen Lapintie 6, 33100 Tampere.

Maahanmuuttovirasto on lähetetyn kirjeen lisäksi tiedottanut sähköpostitse 19.9.2022 asianajajaa päätöksen lähettamisestä ja samalla toimittanut kirjeen lähetystunnuksen.

Kantelijan asianajaja on 12.10.2022 ollut uudelleen yhteydessä Maahanmuuttovirastoon, sillä hän ei ollut vastaanottanut Maahanmuuttoviraston lähettämää päätöstä. Asiassa on tapahtunut Postin puolelta virheellinen menettely, kun Maahanmuuttovirastolta lähetetty saantitodistuksellinen kirje on toimitettu suoraan asianajajan toimipaikan osoitteeseen, eikä Postin palvelupisteeseen, jonka takia 19.9.2022 lähettämästä saantitodistuksellisesta kirjeestä Maahanmuuttovirasto ei ole saanut tiedoksiantopäivää eli päivämäärää, milloin kirje on luovutettu vastaanottajalle. Maahanmuuttovirasto on tästä johtuen joutunut 12.10.2022 lähettämään päätöksen ja valitusosoituksen uudelleen saantitodistuksella asianajajalle saadakseen prosessin kannalta tärkeän tiedoksiantopäivämäärän.

Tapauksessa on noudatettu Maahanmuuttoviraston ohjetta päätöksen tiedoksiannosta (MIGDno-2022-2234 Ohje päätöksen tiedoksiannosta). Ohjeen 2.3. kohdassa on mainittu seuraavasti: "Todisteellista sähköistä tiedoksiantoa ei ole käytännössä mahdollista toimittaa sähköpostitse. Sähköpostiyhteys ei yleensä täytä sähköisen asiointilain 18 §:n 2 momentin mukaista vaatimusta asianosaisen tunnistautumisesta, joka on todisteellisen sähköisen tiedoksiannon edellytys." Yllä mainitun ohjeen mukaisesti tulosalueen lähettämön apulaistarkastaja ei ole voinut toimittaa päätöstä sähköpostitse asianajajalle ennen todisteellisen tiedoksiannon onnistumista. Apulaistarkastaja on sähköpostitse 19.9.2022 ilmoittanut asianajajalle, että Maahanmuuttovirasto voi toimittaa sähköisen kopion päätöksestä, kun saantitodistustiedoksianto on onnistunut. Asianajajaa on pidetty ajan tasalla päätöksen tiedoksiannon suhteen ja hänelle on toimitettu Postin lähetystunnus, jotta hän on voinut seurata kirjeen kulkua ja noutaa päätöksen postista heti, kun se on voitu luovuttaa.

Todisteellisen tiedoksiannon käyttäminen on puolestaan pyritty rajaamaan vain tilanteisiin, joissa se on tarpeen vastaanottajan oikeuksien turvaamiseksi, ja joissa viranomaisen on erityisesti varmistuttava tiedoksiannon perillemenosta. Maahanmuuttoviraston tekemä päätös katsotaan sellaiseksi, joka tulee antaa asianosaiselle todisteellisesti tiedoksi, sillä tiedoksiantopäivästä alkaa kulua muutoksenhaku-aika.

3 RATKAISU

Asiassa on kysymys siitä, voiko viranomainen olla antamatta asianosaiselle tätä koskevaa muutoksenhakukelpoista päätöstä heti tämän pyytämällä tavalla sen vuoksi, että valitusajan alkamisen osoittamiseksi tarpeellista päätöksen todisteellista tiedoksiantoa kyseiselle asianosaiselle ei ole vielä saatu toimitettua.

Tiedossani ei ole tätä kysymystä koskevaa oikeus- tai laillisuusvalvontakäytäntöä.

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 16 §:n 1 momentin mukaan viranomaisen asiakirjan sisällöstä annetaan tieto suullisesti taikka antamalla asiakirja viranomaisen luona nähtäväksi ja jäljennettäväksi tai kuunneltavaksi tai antamalla siitä kopio tai tuloste.

Tieto asiakirjan julkisesta sisällöstä on annettava pyydetyllä tavalla, jollei pyynnön noudattaminen asiakirjojen suuren määrän tai asiakirjan kopioinnin vaikeuden tai muun niihin verrattavan syyn vuoksi aiheuta kohtuutonta haittaa virkatoiminnalle.

Pykälän 2 momentin 1. virkkeen mukaan viranomaisen ratkaisusta automaattisen tietojenkäsittelyn avulla ylläpidetyn rekisterin julkisista tiedoista on oikeus saada kopio teknisenä tallenteena tai muutoin sähköisessä muodossa, jollei erityisistä syistä muuta johdu. Momentin 3. virkkeen mukaan tietojen antaminen sähköisessä muodossa tai teknisenä tallenteena muusta julkisesta asiakirjasta on viranomaisen harkinnassa, jollei toisin säädetä.

Tässä tapauksessa on ilmeistä, että kantelijan tietopyynnössä on kysymys julkisuuslain 16 §:n 2 momentin 1. virkkeessä tarkoitettuun viranomaisen ratkaisurekisteriin sisältyvistä tiedoista, joista on lähtökohtaisesti oikeus saada tieto sähköisessä muodossa. Käsitelmäni mukaan ei kuitenkaan ole poissuljettua, etteikö tarve päätöksen todisteelliselle tiedoksiannolle voisi olla lainkohdassa tarkoitettu ”erityinen syy” olla antamatta päätöstä asianosaiselle sähköisessä muodossa ennen sen todisteellista tiedoksiantoa hänelle. Säännöksen esitöissä (HE 30/1998 vp s. 73) on ainoana esimerkkinä mainittu muunlainen tilanne, mutta se ei nähdäkseni estä edellä mainitun tulkinnan mahdollisuutta.

Sähköpostiyhteys ei yleensä täytä sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain 18 §:n 2 momentin mukaista vaatimusta asianosaisen tunnistautumisesta, joka on todisteellisen sähköisen tiedoksiannon edellytys. Mainitun lainkohdan mukaan ”Asianosaisen tai tämän edustajan on tunnistauduttava asiakirjaa noutaessaan. Tunnistautumisessa on tällöin käytettävä tunnistautumistekniikkaa, joka on tietoturvallinen ja todisteellinen.” Mikäli ratkaisu annettaisiin asianosaiselle tiedoksi muutoin kuin todisteellisesti, voisi todisteellinen tiedoksianto saantitodistusmenettelyllä vaikeutua, koska asianosainen ei enää välttämättä myötävaikuttaisi sen onnistumiseen.

Oikeusasiamiehen laillisuusvalvontakäytännössä on vakiintuneesti katsottu, että myös asiakirjan antamistapaa koskeva viranomaisen ratkaisu pitää voida tarvittaessa saattaa hallintotuomioistuimen arvioitavaksi. Tässä tapauksessa kantelijan asiamies oli nimenomaisesti pyytänyt valituskelpoista päätöstä siitä, että Maahanmuuttovirasto ei ollut toimittanut hänen pyytämäänsä päätöstä sähköpostitse. Katson Maahanmuuttoviraston menetelleen virheellisesti, kun se ei ollut antanut pyydettyä valituskelpoista päätöstä.

4 TOIMENPITEET

Saatan edellä kohdassa 3 esittämäni käsityksen Maahanmuuttoviraston virheellisestä menettelystä sen tietoon. Tässä tarkoituksessa lähetän Maahanmuuttovirastolle jäljennöksen tästä päätöksestäni.